

Op zoek naar de ideale hen

Ferry Leenstra (Wageningen UR Livestock Research), Monique Bestman (Louis Bolk Instituut)

Heeft de biologische pluimveehouderij een ander type hen nodig dan de reguliere houderij-systemen? Is zo'n hen beschikbaar of moet die nog worden gefokt? Wat wordt verstaan onder 'de' biologische pluimveehouderij? Zijn dat bedrijven met 18.000 hennen die alleen mengvoer voeren of zijn dat bedrijven met eigen voer verbouw of met een koppeltje van 100-200 dieren die de restjes op het gemengd bedrijf moeten opeten?

Witte scharrelkippen

De meest wezenlijke verschillen tussen een biologisch en een gangbaar pluimveebedrijf zijn toch wel de buitenuitloop, het biologische voer en de lagere bezetting. Vragen die aspecten om een andere kip dan de gangbare houderij? Een buitenuitloop is voor een hen gevarieerder, maar daardoor ook minder voorspelbaar dan een systeem met alleen 'binnenhuisvesting'. De hen die daar goed bij past, hoeft zeker niet dezelfde kip te zijn die binnen goed presteert. Een systeem met buitenuitloop vraagt een kip die goed met die variatie en onvoorspelbaarheid kan omgaan. Het vraagt specifieke eigenschappen van de kip, zoals; lef en nieuwsgierigheid, waarvoor ze een gevarieerder leven terug krijgen. Daarom staat in het EU-project Low Input Breeds de zoektocht naar een ideale hen voor uitloopsystemen centraal. In dit project zijn enquêtes gehouden en onderzocht hoe de huidige merken hennen presteren in uitloopsystemen. In workshops met pluimveehouders en deskundigen is gesproken over hun ideeën ten aanzien van de juiste kip voor uitloopsystemen. Uit de uitslag van de enquête kwam naar voren dat veel verschillende merken hennen in uitloopsystemen worden gebruikt. Het is niet zo dat één bepaald ras het bij iedereen goed doet. In Zwitserland worden ook witte rassen gebruikt en ondertussen weten we dat witte leghennen (met witte eieren) en gemengde koppels (wit en bruin, silvers en bruin) het relatief goed doen.

Stressbestendige kip

Uit workshops met pluimveehouders kwam naar voren dat zij verwachten dat voor systemen met uitloop de hennen onder alle omstandigheden vooral goed moeten blijven eten. Eén van de zaken waar het mogelijk aan schort is dat de hennen na bijvoorbeeld een infectie of 'stress' niet goed herstellen omdat ze onvoldoende eten. In de workshops werd de verwachting uitgesproken dat een wat zwaardere hen met een niet te extreme piekproductie, maar wel een goede legpersistentie, daar beter voor zou zijn toegerust. Er kwamen nog meer typering over tafel: een hen voor systemen met buitenuitloop moet 'optimistisch' zijn en intelligent. 'Je hebt soms van die koppels, dat zijn gewoon domme kippen en als je die in een systeem met buitenuitloop hebt, dan wil dat gewoon niet'.

Er is inmiddels enige ervaring opgebouwd met twee types hennen die niet regulier in Nederland op de markt zijn, maar wel zwaardere lijken en meer vreetvermogen zouden hebben. De resultaten tot nu toe zijn echter niet onverdeeld positief. Het eerste merk produceerde op de meeste bedrijven naar tevredenheid, maar vertoonde veel pikkerij. Het tweede merk doet het op één bedrijf goed en op een ander bedrijf minder. Van beide merken wordt nu gekeken naar de mogelijkheid om hanen te mesten en op 14-16 weken te slachten. Immers, een regelmatig terugkerende wens met betrekking tot 'de biohen' is dat ook de hanen gebruikt kunnen worden.

Vanwege de meerdere doelen wordt zeker verder gezocht. In fokprogramma's wordt momenteel steeds meer aandacht besteed aan het goed presteren in een groep, zowel bij varkens als bij pluimvee. In dergelijke fokprogramma's wordt niet alleen het dier als individu beoordeeld, maar worden ook het gedrag in een groep, bijvoorbeeld pikkerij of op elkaar kruipen, meegenomen om de fokwaarde van dat individu te bepalen. Dit wordt wel aangeduid met 'fokken op sociaal gedrag'. Bij diverse diersoorten wordt momenteel fundamenteel onderzoek gedaan naar 'levenshouding'. In dergelijk onderzoek wordt dieren geleerd dat wanneer ze een bepaald signaal horen of zien er vervolgens iets lekkers te halen is. Na verloop van tijd wordt dat signaal soms wel en soms niet gevolgd door een beloning. Er zijn dieren die dan blijven reageren, want 'misschien krijg ik wel iets', terwijl andere dieren het al gauw opgeven: 'het zal toch wel niks wezen'. Zo'n attitude moet je natuurlijk niet te gauw gaan 'vermenselijken' tot optimisten en pessimisten. Echter, het zou wel eens kunnen zijn dat een dier dat het niet gauw opgeeft en gewoon door blijft gaan, minder moeite heeft met de variatie die uitloopsystemen met zich meebrengen en daar dus meer plezier (lees: dierenwelzijn) aan beleeft, dan een dier dat het wel gauw opgeeft.

Een volgende stap is na te gaan of zo'n houding erfelijk is en hoe je daar eventueel op zou kunnen fokken. Hierop volgend moet dan weer worden getest of dieren die zich wat minder snel uit het veld laten slaan het inderdaad beter doen qua productie in een systeem met vrije uitloop. Het is nog een lange weg naar de ideale hen...

De Vredelingsers van Gerjan Slingenberg en Wim Vredevoogd

Volgens Gerjan Slingenberg, biologisch-dynamisch pluimveehouder in Ane, zijn de huidige hybrides niet geschikt voor de biologische houderij. "Als je ze biologisch houdt, gaat 15% dood, terwijl in de batterij maar 3% doodgaat. Dan heb je dus een andere kip nodig". Wat Slingenberg en zijn eierhandelaar Vredevoogd ook parten speelt, is dat de broertjes van de leghennen als eendagskuiken worden afgemaakt. Zo ontstond het idee van een dubbeldoelras. Het fokken vergt echter jaren geduld, het is veel werk. Selectie vindt vooral plaats op basis van wat je ziet. Hierin wordt Gerjan ondersteund door onderzoeker Wytze Nauta van het Louis Bolk Instituut. Ze hebben nog een aantal generaties te gaan voor ze echt een ras in handen hebben. Gerjan heeft geen einddoel in gedachten in de zin van aantallen dieren, maar wil 'een goede kip fokken die zichzelf verkoopt'. De hennen gaan naar bedrijven met een kleinschalige pluimveetak. De haantjes worden geslacht op vier maanden en via de website www.okvlees.nl verkocht. Hier is de vraag nog groter dan het aanbod.

Vredelingsers